

Мікола
Трафімчук

Так бы мовіць...

Смаленск
Наапрэс
2017

1. Залатыя гады

МОЙ НАРОД

Прывык, што згорблены, апальны –
Цярпеў заўсёды столькі бед! –
Народ мой непатрабавальны,
З надзеяй толькі на сябе...

Але не толькі спадзявацца
Яму належыць... Спіну гнуць...
Даўно ўжо трэба разабрацца:
Колькі ўжо можна і... каму!

Хоць мулка розуму... Абухам
Б'е камарылля па мазгах!
Ды не збярэцца пакуль з духам
Сахатым трэснуць па рагах...

Ну а калі збярэцца, трэсне –
Падзея будзе на ўвесь свет...
Тады ліцвіны і ўваскрэснуць
І ўспомняць продкаў заповіт!

ДАВАЙЦЕ ЖЫЦЬ ПРАВІЛЬНА!

Нас няправільна нараджалі
І жылі мы няправільна потым...
Нам падклалі не тыя скрыжалі,
Каб абмылі крывам іх потам!

Нам і зараз няправільна кажуць
Тэле-радыё... псеўдагіды!
Не за што – за палітыку?! – вяжуць,
Што ў Еўропе злачынна, агідна...

І зямля ўсё не ўласная наша,
А зладзеяў-чынуш ад дзяржавы!
І ў галовах начальнікаў – каша...
Дабрабыт аб тым сведчыць яскрава!

Нас няправільна нават назвалі,
Бо даўно ў нас няма саманазвы...
Мы за чыйсці капрыз ваявалі,
За чужыя памылкі адказваем!

Нас прымусілі, нас аплявалі!
Нас паставілі ўсіх пад мушку!..
Сёння нават няма тых скрыжальяў,
А баяцца ды слухацца... мусім.

Час даўно той мінуў недарэчны,
Калі быў чалавек пад прымусам!
Станьма ж правільнымі... сустрэчным,
Мы – ліцвіны, хоць і беларусы!

ЯНЫ

Былое невукаў не вучыць,
Гісторыя для іх маўчыць...
Іх з класу ў клас цяглі за вушы,
Яны ў жыццё прыйшлі ні з чым!

Ды і навошта ім навукі,
Калі звыродства – іхні крыж!
Рабіць такія ўмеюць штукі:
І злодзеі, і махляры!..

І вельмі прагныя да ўлады,
Бо ўлада – грошы і чыны.
А людзі й гэтак заўжды рады,
Што ціха, мірна, без вайны...

А значыць: можна доўга правіць
Такімі слаўнымі людзьмі...
Як любя час раскошна бавіць,
Калі расплаты блізка міг!

ЧАМУ Б...

Расці,
вучыцца,
працаваць
Ці варта... у такой дзяржаве,
Дзе дыктатуры напляваць
На Гонар наш,
На нашу Славу?

Твой кожны крок
і голас твой
Яна не хоча бачыць,
слухаць...
А сам дыктатар —
яшчэ той...
Без клёку ў галаве,
без духу!

Куды ні глянь —
галеча, стогн...
Плаці за ўсё! А чым?...
Заплаціш!..
Бы рэкіцёр запраўскі ён
У кожным доме,
кожнай хаце...

Чаму б і нам не напляваць
Ды зладзіць у адказ хаўтуры?
Расці,
вучыцца,
працаваць
Пачнем ужо... без дыктатуры!

СЯБАР

Я не плачу арэнду
За край... Тут нарадзіўся!
Я – сябар прэзідэнта!..
Такі мне сон прысніўся.

Такое ў нас адзінства
Ва ўсім!.. Ды горка штосьці...
Сябруем не з дзяцінства,
Ды і не з маладосці.

Бо ён заняты вечна,
У справах, відавочна.
Толькі ўчарашні вечар
Нас зблізіў перад ноччу...

Быў поціск рук гарачым!..
Вусы ён свае выбрыў
І быў мне так удзячны,
Што я яго не выбраў...

УЛАДА

Для дурняў улада –
Спакуса і звада.
А для прайдзісветаў –
Шкатулка з сакрэтам!

Пакуль расце з тлену
Разумны, сумленны –
Дурны з прайдзісветам
Спага~~а~~няць паўсвету!

КАЛІ ВЫХОДЗІЦЬ...

Падман, спакуса ў кожнай з'яве...
Няма ні часу ўжо, ні сіл!..
Калі выходзіць – неўзабаве!
Калі выходзіць – дык усім!

Хто з нас чакаць яшчэ ахвочы?
Цярпенне, сілы ў каго з нас?
Вядома, камень кропля точыць,
Калі галоўнае ёсць: час!

І паўмільёна перад стартам!..
І час прадстартавы пайшоў...
Калі выходзіць – сёння, заўтра!..
А паслязаўтра – позна ўжо...

ЗЛО

Зло захапіла Беларусь,
Душы людзей і зброю!
Забараніла песняру
Ў званы біць гучным боем!

Хрыпіць ад жудасці пясняр,
Гарэлкай сэрца тушыць...
Ён ведае: толькі ваяр
Павызваляе душы!

БЕЛАЕ ВОЙСКА

Белае войска...
Шэрагі... Сцягі...
З горада, з вёскі –
Усе на прысягу!
Вершнік ліхі*
На Хрыстовым штандары...
Гонар які
Ў маладзёнаў на тварах!
Белае войска...
Не з праху, не з воску –
У ім як па-людску ўсё,
так і па-Боску...
А маладзёны не хлопцы –
Мужчыны
І абаронцы
Роднай Айчыны!

Белае войска –
З намі па-свойску,
Белае войска –
Роднае войска!
Родная мова,
Каманды на мове...
Войска гатова,
Напагатове...
Хто нас не любіць,
Не паважае,
Здзекліва, груба
Нам пагражае?

З поўначы, з поўдня,
З захаду, ўсходу?..
...У войска сёгодня
Свята з нагоды.

Тая нагода
Такая святая!
...Лезла з усходу
Варожая зграя.
Зграю пад Воршаю
Продкі пабілі,
Хоць значна з большаю
Біліся сілай!
Дзе тое поле?
Ля рэчкі Крапіўна!
Волю і долю
Займела краіна.
Княства Вялікае
Наша ўздыхнула...
Воклічы дзікія
Сёння ў мінулым.

Мірна хаціны
Жывіце,
Палацы!
Войска ліцвінаў
Крочыць на пляцы...
Гэй, зважай, беларус,
Леваруч, крокам руш!

*) тут у значэнні «злосны, суро-
вы»

Ну ці ж не зладзеі,
вар'яты ды гады?
Нікчэмныя людзі...
Ім толькі б загадваць...
Ім толькі б на верх...
А ўсіх цягнуць на ніз!
Дайшло да таго,
што ўжо феадалізм
У цэнтры Еўропы, жлабы, ажывілі!
Народ паўстае
і бярэ іх на вілы!

ТАЯМНІЦА КЛЕПТАКРАТАЎ

У кожным краі ёсць крыніца
І дабрабыту й росту.
Ды толькі гэта таямніца...
Даведацца не проста!

І неймаверная задача
Ведаць бюджэт мясцовы!
Няма ніякіх справаздачаў
Ні лічбамі, ні словам...

Народ вучыліся падманваць
Чыноўнікі старанна
І распладзілі kleптаманаў
Масцей усіх і рангаў!

Замест таго, каб супакоіць,
Суняць разгул злачынны –
Народ махнуў на ўсё рукою:
На лёс свой і Айчыну!

Каму, скажыце, палягчэла:
Айчыне ці народу?
І як без выбухаў і стрэлаў
Сумленню даць свабоду?

ФЕАДАЛІЗМ

Стагоддзе дваццаць першае. Еўропа.
Далёка ўжо Сярэднія вякі...
А беларусы, нібы эфіюпы –
Для іх здаўна прывычны лад такі!

З іх феадал бярэ й бярэ паборы!
А ім не даць – як быццам не зрукі...
Са скрыні, што адкрыта ўжо, Пандоры
Ляцяць крыві і поту галубкі!

Праныраў гэтых столькі наляцела,
Што ўсюды цвыгі, пер'е і смурод...
Уся Еўропа ледзь не звар'яцела:
Адкуль узяўся феадал-звырод?

Ды трэба ўсё ж за розум неяк брацца –
Інакш чакайма мор ці катаклізм...
І трэба ўсім навокал гуртавацца,
Каб вырваць назаўжды ФЕАДАЛІЗМ!

СУМЛЕННЕ

Сумленне ловіць нас на слове.
Яно – наш следчы, так бы мовіць...
Яму не трэба нават сведкі
Ды алібі-марыянеткі!

Сумленню доказы не трэба,
Яно – адлюстраванне неба!

ШЧАСЦЕ

На лёс глядзіш свой палахліва;
Пытаешся, як стаць шчаслівым...
Як да сябе... аднося к людзям –
Жыццё тваё шчаслівым будзе!

КАЛАЙДАР

Віхураць дробныя часціцы –
Ствараецца мікрасусвет!
Не каб у Бога прычасціцца,
Не каб захоўваць Запавет!

Правайдар ёсць... Цяпер калайдар
На ўсю магутнасць завялі...
А ён, Тварэц, сусветны Майстар,
Нібы сышоў у цень Зямлі.

Так кола часу ракруцілі!
Мільгаюць месяцы, гады...
І не прыстаць ані на хвілю!
Прыстанеш – што рабіць тады?

ЗАЛАТЫЯ ГАДЫ

Пад нагамі не рунь –
заараная пожня ўжо...

Адзвінеў зарапад,
апусцелі сады.

Не апошнія вершы яшчэ,
не апошнія,

А апошні этап – залатыя гады!

Залатыя таму,
што мудрэйшымі свецяцца
Залацінкамі слоў,
рыфмаў дзіўных святлом;
Зорны сыплецца дождж
і плыве ў чоўне-месяцы,
Б'е па хмарках у рытм
серабрыстым вяслом...

Залатыя гады ўсе
ў праменні зліваюцца,
І світанак трымціць
на расістай траве...

Залатыя гады...
Час, калі ўсё збываецца,
І мінулае з сённяшнім
дружна жыве.

СЯБРАМ ЮНАЦТВА

Буяны, жарабкі...
Як ірвалі мы пумы!
Свежым ветрам свіцеў
У вушах нашых час...
Час збіраць камяні
І раскідваць... пакуты –
Гэта ўсё, што яшчэ
Засталося для нас!

Хто цярпенне прыдбаў,
Хто грахі з сябе скінуў –
Той не крэкча яшчэ,
Маладзіцца парой;
Ды трывае і боль,
І самотнасці кпіны –
Ён эпохі вар'яцкай
Сапраўдны герой!

ПАМЯЦІ МІКОЛЫ ФЕДЗЮКОВІЧА

Да 75-годдзя з дня нараджэння

Імчыць цягнік лугамі, пералескамі
(Пісаў калісьці ўжо аб гэтым я*)...

Духоўная,

душэўная,

цялесная

Паэзія высокаякая твая!

І недзе на Палессі –

там, пад Янавам, --

Над Гутавам маўкліва-гаманкім,

Страфа,

як птушанё неспадзяванае,

Ўзлятае пад узмах тваёй рукі.

Эпітэты –

як лебядзі паважныя,

А рыфмы, рыфмы...

Кані ладзяць баль!

Паэзія –

Як мара недасяжная,

Жыццё і смерць...

Нязбыўныя амаль!

*) – верш “Ізноў дарога мэтаю лягла ...” са зборніка
“Трыванне”, 1979 год

ДА ЦЯБЕ...

Да цябе прыціснуцца хачу,
Слухаць сэрца і з душой сваволіць...
Можа, ты дазволіш нешта болей –
І тады ў Сусвет я палячу!
І цябе забраць я паспрабую...
Толькі не кажы “знайшоў не тую...”
Тую я сустрэў! Цябе – і толькі!
Вось таму й пакутую я столькі!

2. Пад вялікім
купалам блакітным...

ТАК БЫ МОВІЦЬ...

Дух ужо нападатове
З кожным рухам,
З кожным словам...
Ён мацнее і мацнее,
Усё можа, усё ўмее!
Цуд табе ўжо Ён рыхтуе,
Цела дзівамі пакуе:
І здароўем, і настроем...
Пераможцам і героем
Каб ты стаў у кожнай справе
У рэальнасці, на яве.

Вось і ты нападатове!
Моцны духам...
Так бы мовіць...

БОСКІ СВЕТ

Няма сумневу ані ў чым!..
Я добра ведаю: Стваральнік
Ажыццявіў і навучыў
Адказваць нас на ўсе пытанні...

Пранікну лёгка праз мяжу
Між тым і гэтым, белым, светам
І вам заўсёды адкажу:
Той, Боскі, свет кіруе гэтым!

ГАСПОДЗЬ АДЗІН...

Гасподзь адзін...
А нас так многа!
І кожны з нас –
Дзіцятка Бога!
І кожны з нас –
Маленькі Космас...
Ну ці не мудра,
Не дзівосна?
І цэркваў, храмаў
Многа розных –
І, нават, ваяўнічых,
Грозных...
Ды Ён адзін!
Ён наймудрэйшы!
І храм любы
Яму мілейшы...
І мы,
Няўклюдныя дзіцяtkі,
Яму як сейбіту –
Зярняtkі...
Ён сее нас,
Гадуе, песціць...
А потым
У сябе і змесціць!
І больш магутным
Стане з намі!
Гасподзь адзін...
Для ўсіх нас...
Амэн!

ЯДНАННЕ

Меней святла на Зямлі – ночы доўгія,
Холадна, вусцішна доўгаю ноччу...
Людзі шукаюць, што раз'ядноўвае,
Што іх яднае – бачыць не хочуць.

Навалач, бед і няшчасцяў цураюцца,
Ды не сціхаюць то тут, то там войны...
Госпадзь адзіны... Яму пакланяюцца
Людзі па-рознаму, кожны па-свойму!

Госпаду гэтак і так падабаецца –
Быў бы давеку ў людзей Ён адзіны.
Ды дзе-нідзе людзі ўсё ж пакланяюцца
Погані, цемры, брыдоце агіднай!

Сеюць яны супярэчнасці, спрэчкі,
Ведаць не хочуць Духа Святога.
Так век ад веку: ваўкі і авечкі;
Бог... і, як цень, легіён Антыбога.

Доўга трывае Гасподзь, выпрабоўвае,
Доўга даруе над Ісцінай кпіны...
Людзі, забудзьце, што раз'ядноўвае!
Бог вас яднае адзін, трыадзіны!

Розныя руны і масць у авечак –
Гэта Яму на карысць, вельмі міла...
Што Яму вашы нікчэмныя спрэчкі!
Бачыць у рознасці вашай Ён сілу!

ЯК ЖЫЦЬ...

*...Жить – не тужить,
Никого не асуждать,
Никому не досаждать
И всем – моё почтение!*

Старац Амвросий

Гэтай ісціне столькі год,
Колькі тае пад сонцам лёд;
Колькі зорак у светлай начы –
Не агледзець іх, не злічыць!
Нарадзіўся і цэлы век
“Жыць як” думае чалавек.
І часцей вырашае: “Жыць
Проста трэба як набяжыць...”
І жыве... Набягае цень
Духа злога на яго дзень.
Набягае хвароба, бяда,
Напаўзае жуда і брыда...
Сіл адбіцца ў яго няма,
Бо знясілела сіла сама,
Што закладзенна Богам у дух,
І спыняецца духа рух
У глыбінях, вышынях быцця...
Хіба варты такога “жыцця”,
О Гасподзь наш, тварэнне Тваё?
Ды наліты сасуд да краёў –
Здрадаў, звадаў у ім цераз край...
Вылівай, чалавек, вылівай;

Лі на голавы чэрцяў! Няхай
Будзе ў іх і патап, і раздрай!..
Стане вольным слабенькі твой дух...
Ты ж працуй над сабою за двух!
Ты спакусы цярпі, страты, боль –
Гэта й будзе апошні твой бой!
Пераможаш – пачнеш слаўна жыць:
Станеш блізкіх любіць, не тужыць
І нікому не замінаць,
І тварэнне Тварца шанавачь!

ЧАЛАВЕК

Чалавек – трыадзіны...

З хрысціянскіх дагматаў

Жыццё – дагледжаны, падстрыжаны
І акаймаваны кілім...
У кожнага з нас дух – як стрыжань. І...
Усё трымаецца на ім!

Каму живецца, каму маецца;
Надоўга хто, хто мімаходзь...
Душа на стрыжні тым трымаецца,
А потым – абалонка-плоць...

Усё высылкамі вялізнымі
Тварэц здзяйснее з веку ў век...
Вось гэта й ёсць мадэль прыблізная
Біямашыны “Чалавек”!

ДУХІ

Што гаварыць пра долю.
Цешыць дарма свой слых!..
Людзі живуць па волі
Духаў нячыстых сваіх...

Кажуць пра сілу духу...
Толькі чыйго, каго?..
Хваліцца хват “жытухай” –
Песціць нячысцік яго!

Грошы дае, дастатак –
Толькі б яго весяліў!
Цэлы народ, як статак,
Пыл уздымае з зямлі...

Нехта апух з галадухі,
Хтосьці ўзрасціў жываты...
Злыя шалеюць духі,
Блізка ўжо Дух Святы!

З БОГАМ

Нам не застаецца анічога,
Як у гэтым свеце выбіраць,
З Усявышнім Богам
ці без Бога

Жыць
і ў час найгоршы
паміраць.

Нам Гасподзь
не чыніць перашкодаў;
Самі вырашаем,
як нам жыць.

Хто расце,
мудрэе год ад году;
Хто жыве сабе як набяжыць.

Бо ўсё роўна бег не запаволіць
Хуткі і бязлітасны наш час.
“Дык чаго не жыць
па сваёй волі!..” –
Д’ябал пераконвае ўсіх нас.

Толькі воля не твая ўжо, браце!
Выбар твой нячысцік адабраў...
Ён набытак твой,
тваё багацце;
Ты не Бога, ты яго абраў!

І ад Бога ты, вядома, вольны!

Можаш не маліцца,
не пасціць...
Значыць,
ты на гэта толькі здольны;
Значыць,
толькі гэта ты спасціг!

А ў цябе ж быў час
і ўсё да часу!..
Самае галоўнае было:
З Богам змог бы ўсё
спазнаць адразу:
Што Дабро,
а што такое Зло...

МАЛІТВА СВЯТОМУ ДУХУ

Неба – бездань!
Неба – люстра!
І такі празрысты дзень!
Я іду Табе насустрач!
Толькі Ты... мяне сустрэнь.

О бяскрайні,
О вялікі,
Найкаштоўнейшы мой Дух!
Не стамлюся Цябе клікаць!
Веру, што к Табе прыйду!

НАШ БОГ

Нам слова “смерць” паскудзіць слых,
Як словы “скон”, “труна”, “магіла”...
Наш Бог – Бог мёртвых і живых!
Яму стварэнне Яго міла...

Гасподзь выпешчвае Душу
Між зор – слухмянае дзіцятка –
І пасылае ў тлум і шум
Нейкай зямлі сваёй спачатку...

Яна гартуецца ў агні,
Вадзе і ў звонкіх медных трубах...
Яе палічаны ўсе дні
Ў матэрыі занадта грубай!

І паўтараецца амаль
Усё аднолькава бясконца,
Пакуль закручвае спіраль
Галактыка, а потым... сонца...

Цаніце кожны свой уздых
І дыхайце бясконца многа!
Наш Бог – Бог мёртвых і живых...
Пашчасціла нам, людзі, з Богам!

НА ЗАДВОРКАХ

Гісторыя даўно свае разлікі
Пад кожны падвяла ўжо Запавет...
Не мне казаць вам,
што Гасподзь вялікі,
Таму што Ён старэйшы за Сусвет.

І што быў час у нас дагістарычны,
А нам яго даследваць не з рукі...
Гасподзь наш добры,
ды катэгарычны!
І мы прычына ў тым,
што Ён такі.

Нам сумна,
брыдка,
сорамна і горка,
Што хібай мы пакутуем адной:
Туляемся бязмэтна па задворках
Сваёй цывілізацыі зямной!

ПАД ВЯЛІКІМ КУПАЛАМ БЛАКІТНЫМ

Пад вялікім купалам блакітным.
На цвярдыні, скуль паўстаў твой прах,
Не кажы ніколі слоў агідных,
Не рабілі ніколі брудных спраў!

Залатое пражыві стагоддзе,
Хоць і паўстагоддзя пражыві...
Перш чым у Сусвет табе сыходзіць,
Ты Святога Духа прызаві!

Прагне Ён даўно цябе паслухаць,
Ды згубіўся ты сярод дарог...
Мітусні зямныя завіруха
Замяла і збіла цябе з ног!

Ты паўстаў, уклечыў у знямозе,
Дух Святы схіліўся над табой...
Свой спачын ты заслужыў у Бозе,
Перш чым зноўку рынуцца... у бой!

СЛОВА

А напачатку было слова...
Усё астатняе пасля...
“Слова” не толькі ў сэнсе “мова”,
А “слова” – сэнс, жыццё, Зямля...

Бо “слова” –
Гэта значыць “логіс”...
То бок, і логіка, і сэнс!..
І добра ведаюць аблогі
Пра ўсё, што з Богам і што без...

І сэнс жыцця для нас –
У Бозе,
У свеце тым, што за мяжой...
Мы ўсе заўжды тут у трывозе,
А там... спакойныя душой!

ЗМАН

Пакінь харомы люстраныя,
Прайдзі і полымя, й ваду!..
У зман вядуць шляхі зямныя
Ўсіх, у каго нямоцны дух.

Не прамяняе той харомы
На шлях у церніях, агні,
Хто нават Богу невядомы,
Бо таго духу – ані-ні...

Ён так і сыдзе ў невядомасць,
У чорную дзіру-турму,
Якая ёсць адвечным домам
Звышбездухоўнаму яму...

І ўсё ж спыніся перад домам
Тым, за сцяной дзе вечны змрок!
Павер хаця б сабе самому –
Да Веры гэта першы крок...

ВЕРУ...

На схіле гадоў
Памазанне прыйму
І самы вышэйшы Суд...
Я веру ў Стваральніка,
Веру Яму
І веру ў Яго цуд!

І веру яшчэ,
Што не траплю ў турму
І ў пекла я зыркну здаля...
Не здраджу
Цяпер я ніколі Яму!
Я шчыры, як немаўля...

Яшчэ моцна веру,
Што верыць мне Ён,
Што не падвяду, не прадам...
Таму й не сакрэт,
Колькі год мне і дзён
Да нашай сустрэчы Там!

Пажыць застаецца так мала...
Гасподзь жа парупіцца так,
Што доўга яшчэ твая сталасць
Цябе не пакіне няўзнак!

І зрок твой, і слых абвастрацца,
Хоць тройчы ты немалады!
Як быццам табе гадкоў дваццаць...
Гасподзь падаўжае гады!

ЗМЕСТ

1. Залатыя гады 3

Мой народ	4
Давайце жыць правільна!	5
Яны	6
Чаму б...	7
Сябар	8
Улада	9
Калі выходзіць...	10
Зло	11
Белае войска	12
***Ну ці ж не зладзеі...	14
Таямніца клептакратаў	15
Феадалізм	16
Сумленне	17
Шчасце	17
Калайдар	18
Залатыя гады	19
Сябрам юнацтва	20
Памяці Міколы Федзюковіча	21
Да цябе	22

2. Пад вялікім купалам блакітным... 23

Так бы мовіць...	24
Боскі свет	25
Гасподзь адзін...	26
Яднанне	27
Як жыць...	28

Чалавек	30
Духі	31
З Богам	32
Малітва Святогу Духу	33
Наш Бог	34
На задворках	35
Пад вялікім купалам блакітным	36
Слова	37
Зман	38
Веру	39
***Пажыць застаецца так мала...	40